

4 Gemeentelijk stembureau (GSB): samenstelling en organisatie

In deze factsheet leest u meer informatie over de samenstelling van het gemeentelijk stembureau (GSB) en de organisatie van de zitting van dit GSB.

Wat is een gemeentelijk stembureau (GSB)?

Voor elke verkiezing stelt het college van burgemeester en wethouders (B&W) een gemeentelijk stembureau (GSB) in. Het GSB heeft als taak om tijdens een openbare zitting de uitkomsten van de verkiezing op gemeentelijk niveau vast te stellen.

Wat is de taak van het GSB?

Er zijn twee manieren waarop de stemmen in de gemeente kunnen worden geteld:

DEZELFDE DAG

Optie 1 – decentrale stemopneming

- Op de avond van de stemming tellen de stembureaus de stemmen per lijst én per kandidaat (zoals onder de huidige Kieswet).
- De taak van het GSB is om de volgende dag tijdens een openbare zitting de processen-verbaal (pv's) van alle stembureaus te controleren. Bij (vermoedelijke) fouten telt het GSB de stemmen van dat stembureau geheel of gedeeltelijk opnieuw. Het GSB corrigeert eventuele fouten in een zogenaamd *corrigendum*.

VOLGENDE DAG

Optie 2 – centrale stemopneming

- Op de avond van de stemming tellen de stembureaus alleen de stemmen per lijst (en dus niet per kandidaat).
- De taak van het GSB is om de volgende dag tijdens een openbare zitting de stemmen per lijst én per kandidaat te tellen. Dit wordt ook wel 'centraal tellen' genoemd.

Maakt het college van B&W geen keuze? Dan geldt automatisch optie 1. Wanneer gekozen wordt om centraal te tellen (optie 2), dan maakt het college dat besluit uiterlijk op de dag van kandidaatstelling bekend.

Aandachtspunten

- Ook als u van plan bent om decentraal te tellen ([optie 1](#)) en het college van B&W dus geen keuze hoeft te maken, is het raadzaam om wel tijdig het college van B&W te informeren over wat er allemaal geregeld moet worden.
- Voor [beide opties](#) van de stemopneming is een locatie nodig die groot genoeg is om de zitting van het GSB te houden. Bij [optie 2](#) spreekt dat voor zich: het GSB moet dan immers alle stemmen tellen. Houd er echter ook bij [optie 1](#) rekening mee dat de stembureaus veel fouten gemaakt kunnen hebben en dat er dus mogelijk veel hertellingen nodig zijn.
- Begin dus voor beide opties op tijd met de voorbereiding (regelen van een locatie, GSB-leden en tellers).
- De gemeente kan ervoor kiezen de zitting van het GSB te houden op meer dan één locatie.
- Bij de gecombineerde provinciale staten- en waterschapsverkiezingen kan het college van B&W er ook voor kiezen de GSB-zitting voor de waterschapsverkiezingen op de [tweede dag](#) na de stemming te houden (vrijdag). De GSB-zitting voor de provinciale statenverkiezing vindt altijd op de [eerste dag](#) na de stemming plaats (donderdag).

Hoeveel GSB's zijn er per gemeente?

- B&W stellen voor elke verkiezing een GSB in.
- Bij gecombineerde provinciale staten- en waterschapsverkiezingen kunnen B&W voor elk van de verkiezingen een separaat GSB instellen, maar zij kunnen ook één GSB instellen, dat als zodanig optreedt voor alle aan de orde zijnde verkiezingen.
  - Dus als in een gemeente tegelijk een provinciale statenverkiezing en drie waterschapsverkiezingen plaatsvinden, kan het college van B&W één GSB instellen, maar ook twee, drie of vier.

Uit hoeveel leden bestaat het GSB?

- Het GSB bestaat uit ten minste vijf leden. Bij gemeenteraadsverkiezingen kan desgewenst worden volstaan met drie leden.
- Er is geen maximum aan het aantal leden.
- Eén van de leden van het GSB is voorzitter en ten minste één lid is plaatsvervangend voorzitter.
  - Als bij het nemen van beslissingen door de aanwezige leden van het GSB de stemmen staken, beslist de stem van de voorzitter. Als de voorzitter niet aanwezig is, beslist de stem van de plaatsvervangend voorzitter.

Wanneer eindigt het lidmaatschap van het GSB?

- Het lidmaatschap van het GSB eindigt nadat het vertegenwoordigend orgaan over de toelating van de gekozenen heeft beslist.
- Let op: het is dus geen garantie dat het GSB na zijn zitting klaar is. Na de zitting van het GSB voert het centraal stembureau (CSB) immers nog controles uit. Als het CSB vermoedt dat er nog fouten staan in het proces-verbaal van een GSB, zal het CSB aan dat GSB vragen om opnieuw in openbare zitting bijeen te komen, om die vermoedens te onderzoeken ([zie factsheet 12](#)). Houd hier dus rekening mee bij de benoeming van de leden!

Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen

Ondersteuners

- Het GSB kan worden bijgestaan door ondersteuners.
- Ondersteuners worden benoemd door het college van B&W.
- De ondersteuners kunnen bijvoorbeeld fungeren als teller of als invoerder van de uitkomsten in OSV.
- De ondersteuners verrichten hun taken onder het gezag en de verantwoordelijkheid van het GSB. Zij hebben dus geen eigen bevoegdheden. Zo moeten tellers, als zij twijfelen over de geldigheid van een stem, de stem altijd ter beoordeling voorleggen aan het GSB.
- De leden van het GSB zijn verantwoordelijk. Zij zijn ook degenen die het proces-verbaal ondertekenen.
- Het is af te raden om de invoer van de uitkomsten in OSV (mede) door GSB-leden te laten doen, zodat de GSB-leden hun functie als verantwoordelijke kunnen uitoefenen.

Mandaatregeling

- In sommige gemeenten geldt een mandaatregeling voor het benoemen van stembureauleden. Vooral bij last-minute wijzigingen kan dit handig zijn.
- Let erop dat u, indien nodig, deze mandaatregeling laat aanpassen, zodat die ook van toepassing is op de benoeming van GSB-leden en ondersteuners.
- Dit is van belang, omdat het GSB in de week na de stemming mogelijk de opdracht van het CSB kan krijgen om opnieuw in openbare zitting bijeen te komen. Er kunnen dan ook weer hertellingen nodig zijn.

Welke eisen gelden er voor leden van het GSB en ondersteuners?

- Voor leden van het GSB gelden de volgende eisen:
  - Zij moeten op de dag van de stemming 18 jaar of ouder zijn;
  - Zij moeten een training volgen en daarna naar het oordeel van B&W beschikken over voldoende kennis en vaardigheden op het terrein van het verkiezingsproces;
  - Zij mogen geen kandidaat zijn voor de betreffende verkiezing of lid zijn van het orgaan waarvoor de verkiezing wordt gehouden;
  - Zij mogen geen lid zijn van een stembureau, het hoofdstembureau of het centraal stembureau voor dezelfde verkiezing;
  - Zij mogen niet uit het kiesrecht zijn ontzet;
  - Zij mogen als stembureau lid bij een vorige verkiezing niet hebben gehandeld of een handeling hebben nagelaten in strijd met de Kieswet.
- Voor ondersteuners gelden dezelfde eisen. Daarop is één uitzondering: ondersteuners mogen, anders dan leden van het GSB, wel tevens lid zijn van een stembureau.

Wanneer is de zitting van het GSB?

- De zitting van het GSB vindt plaats op de dag na de stemming (donderdag).
- Bij gecombineerde provinciale staten- en waterschapsverkiezingen kan het college van B&W desgewenst besluiten dat de zitting van het GSB voor de waterschapsverkiezing op de tweede dag na de stemming (vrijdag) begint.
- Het college van B&W bepaalt het aanvangstijdstip van de zitting.
- Als de zitting aan het einde van de dag nog niet kan worden afgerond, schorst de voorzitter de zitting, en wordt de zitting de volgende dag hervat.

Waar vindt de zitting van het GSB plaats?

- Het GSB houdt zitting op een of meer locaties.
- Als in de gemeente een decentrale stemopneming wordt gehouden (*optie 1*), kan het GSB desgewenst zijn zitting in twee delen houden: eerst een deel waar het GSB de processen-verbaal van de stembureaus controleert en vervolgens een deel waar het GSB de eventuele hertellingen verricht. Beide delen van de zitting kunnen desgewenst op verschillende locaties worden gehouden.
- Het college van B&W besluit op welke locatie(s) de zitting wordt gehouden en maakt deze locatie(s) uiterlijk veertien dagen voor de stemming openbaar. Vindt de zitting op meerdere locaties plaats? Dan moet in de bekendmaking ook duidelijk worden gemaakt op welke locatie de stemopneming voor welk stembureau plaatsvindt.
- Als de zitting op meerdere locaties wordt gehouden, moeten per locatie steeds ten minste vijf leden van het GSB aanwezig zijn (bij gemeenteraadsverkiezingen ten minste drie).
- Als de zitting op meerdere locaties wordt gehouden, besluiten en handelen de aanwezige leden van het GSB namens het hele GSB.
- Als de zitting plaatsvindt op één locatie, maar binnen die locatie in afzonderlijke ruimtes, moet in elke ruimte altijd ten minste één lid van het GSB aanwezig zijn.
- Zo wordt de rol van het GSB als verantwoordelijke voor de telling gewaarborgd.

Wie mag er aanwezig zijn bij de zitting van het GSB?

- De zitting van het GSB is openbaar.
- Iedereen die dat wil (kiezers, pers, vertegenwoordigers van politieke partijen, andere belangstellenden) kan daarbij aanwezig zijn en mag desgewenst foto's maken of filmen.
- Belangstellenden moeten kennis kunnen nemen van de (tel)werkzaamheden en ook bezwaren kunnen indienen, bijvoorbeeld tegen het al dan niet ongeldig verklaren van een stem.
- Ook de invoer in OSV en de uitvoering van het controleprotocol zijn openbaar.

Hoe wordt de zittingslocatie ingericht?

- Het college van B&W is verantwoordelijk voor de inrichting van de zittingslocatie(s).
- Het GSB en de tellers moeten beschikken over faciliteiten voor het tellen, zoals tafels die geschikt zijn om daarop de stembiljetten te tellen.
- Als dat nodig is voor een ordentelijk verloop van de zitting, kan worden bepaald dat belangstellenden niet overal vrijelijk kunnen rondlopen. Zo kunnen looppaden worden aangebracht in de ruimte, of kan worden bepaald dat belangstellenden alleen onder begeleiding van een functionaris van de gemeente toegang hebben tot de werkzaamheden.

Aandachtspunt

- Het is van belang dat de rolverdeling op de zittingslocatie(s) duidelijk is. De verschillende rollen (leden GSB, tellers, medewerkers van de gemeente, etc.) moeten goed van elkaar te onderscheiden zijn, bijv. door middel van het dragen van verschillende kleuren hesjes, shirts, truien of jassen.